

RETTIGHETER OG PLIKTER I LÆRETIDEN

For lærlinger og lære kandidater

RETTIGHETER OG PLIKTER

Som lærling eller lærekandidat har du mange rettigheter og plikter. Sett deg inn i disse! I en travel hverdag er det en ekstra trygghet for deg å kjenne til hva som kreves av både deg og bedriften du jobber i.

RELEVANTE SPØRSMÅL DU BØR STILLE DEG SELV:

Blir dine rettigheter ivaretatt?

Får du den opplæringen du har krav på?

Hva gjør du når det oppstår problemer?

Er forventningene mellom deg og bedriften avklart?

OPPLÆRINGSLOVEN

Det er flere lover, forskrifter og regelverk som regulerer dine rettigheter og plikter som lærling eller lærekandidat. Opplæringsloven med forskrift er en av de viktigste for deg å kjenne til.

- Du har krav på lærekontrakt når du starter. Her skal det stå hvem i bedriften som har ansvaret for opplæringen, når læreforholdet tar til og når læreforholdet opphører. Kontrakten skal vise til arbeidskontrakten mellom deg og bedriften, §4-5.
- Som lærling har du krav på opplæring som gjør det mulig å oppnå målene i lærerplanen. Det skal lages en plan på dette, § 4-4.
- Du har rett til å få underveisvurdering, en løpende vurdering som skal gi deg grunnlagt informasjon om din kompetanse. Formålet er faglig utvikling, (f) § 3-11.
- Du har rett til halvårssamtale med instruktøren om din faglige utvikling opp mot kompetansemålene i faget, (f) § 3-11.
- Du har en selvstendig plikt til å delta aktivt i vurderingen av eget arbeid og utvikling, (f) § 3-12.
- Lærekontrakt eller opplæringskontrakt kan heves av deg eller bedriften dersom dere er enige om det og etter at lærebedriften har orientert fylkeskommunen skriftlig § 4-6.
- Hvis du ikke består første gangs fag- eller svenneprøve kan ny prøve gjennomføres uten kostnader, (f) § 3-62.

- Hvis du ikke består andre gangs fag- eller svenneprøve kan du gå opp til ny prøve som praksiskandidat. Da vil du ikke ha status som lærling, noe som medfører at du selv må dekke kostnader, tilrettelegge egnet prøvearbeid og melde deg opp til selve prøven. Praksiskandidater må bestå en egen eksamen før fagprøve, (f) 3-55.

I teksten over blir det henvist til paragrafer i opplæringsloven og i forskriften til denne, da merket med (f).

ARBEIDSMILJØ OG ARBEIDSTID

- Lærebedriften skal skape et godt arbeids- og læringsmiljø.
- Du har rett på et arbeidsmiljø som gir full trygghet mot fysiske og psykiske skadevirkninger. Din integritet og verdighet skal ivaretas.
- Du skal ikke utsettes for trakassering eller annen utilbørlig opptreden. Det samme gjelder vold, trusler og uheldige belastninger som følge av kontakt med andre.
- Du har rett og krav på opplæring i sikkerhetsrutiner, og skal ha mulighet til å gjøre deg kjent med ulykkes- og helsefarer som kan være forbundet med arbeidet.
- Du skal ha nødvendig verneutstyr til rådighet. Som arbeidstaker plikter du å bruke det verneutstyret som bedriften pålegger deg å bruke.
- Arbeidstid og opplæringstid skal ikke være lengre enn hos andre arbeidstakere i faget. Arbeidstiden skal være i tråd med gjeldende regler i arbeidsmiljøloven.

Forhold og krav knyttet til arbeidsmiljø finner du i lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern (arbeidsmiljøloven).

VELFERD

Lærlinger og lærekandidater har de samme rettigheter og plikter som andre arbeidstakere.

Velferd i jobbsammenheng kan være:

- Lønn under sykdom etter reglene i folketrygdloven.
- Rett til svangerskapspermisjon med lønn.
- Feriepenger etter reglene i ferieloven.

HVA KAN DU GJØRE NÅR DET OPPSTÅR PROBLEMER MELLOM DEG OG LÆREBEDRIFTEN?

Når det oppstår uenighet eller usikkerhet er det alltid lurt å ta dette opp med det samme. Dersom du ikke gjør det, vil det kunne skape mistriksom og du lærer mindre.

- Ta problemet opp med den det gjelder.
- Bruk de ansattes representant eller en tillitsvalgt på arbeidsplassen.
- Dersom dette ikke hjelper, snakk med ledelsen i bedriften.
- Hvis problemet ikke lar seg løse på arbeidsplassen, kan du kontakte:
  1. Opplæringskontoret, dersom bedriften er tilsluttet et slikt.
  2. Utdanningsavdelingen i fylkeskommunen.
  3. Elev- og lærlingeombudet.

Du kan også melde fra om avvik i kvalitetssystemet på nfk.no.

NYTTIG Å VITE

- Bedriften vil normalt gjennomføre en startsamtale med deg ved ansettelse. Samtalen vil gjerne være med faglig leder, eller instruktøren som er den som skal følge deg opp faglig. Formålet er å avklare hvilke forventninger dere begge har til læretiden, samarbeid, grad av selvstendighet, arbeidsmengde, pauser osv.
- Sett deg inn i det som står i arbeidsavtalen. Her finner du blant annet informasjon om ansettelsens start, arbeidstid, lønn og oppsigelsesfrist.
- Etterspør hvilke regler og hvilken kultur som gjelder på arbeidsplassen. Dette varierer fra arbeidsplass til arbeidsplass.
- Spør om du er usikker, i stedet for å ta en sjans på at du gjør det riktige.

- Ikke stol blindt på det de andre arbeidstakerne gjør, dette trenger ikke alltid å være i tråd med gjeldende regler.
- Si fra dersom der er fagområder du er utrygg på, eller gruer deg til.
- Noen yrker innebærer krav om taushetsplikt (jmf. forvaltningsloven, eller annet).
- Bedriften har styringsrett når det gjelder dine arbeidsoppgaver. Dette vil være regulert blant annet ut fra arbeidstilgang, sesong og produksjon. Dersom bedriften ikke kan gi opplæring i alle læreplanmålene bør det tilrettelegges slik at du kan få det et annet sted (bedrift/skole).
- Brudd på arbeidsreglementet eller arbeidstidsbestemmelsene kan få konsekvenser. Bedriften plikter å informere deg om disse. Før bedriften søker om å heve kontrakten på grunn av brudd på slike forhold, skal du ha fått advarsler, slik at du har mulighet til å forbedre deg.
- Som lærling har du plikt til å følge arbeidsreglementet på arbeidsplassen.
- Vern mot permittering (hovedavtalen).
- Om bedriften ikke lengre kan gi opplæring som følge av reduksjon i arbeidsmengde kan lærlingen permitteres, men "følger siste fagarbeider ut i permittering".
- Tillitsvalgte/fagforeninger ivaretar de organisertes interesser hva angår lønns- og arbeidsvilkår. Du bør derfor vurdere å organisere deg.
- Nordland fylkeskommune forutsetter at lærlingen mottar lønn i henhold til tariff og ellers mottar overtidsbetaling for arbeid utenfor den vanlige arbeidstiden.
- Verneombudet skal ivareta alle ansatte når det gjelder helse, miljø og sikkerhet.

LURER DU PÅ NOE?

Ta kontakt med instruktøren i bedriften din, opplæringskontoret eller fagansvarlig ved utdanningsavdelingen i Nordland fylkeskommune. Du kan også ta kontakt med elev- og lærlingombudet.

RELEVANTE LOVVERK OG MER INFORMASJON KAN DU FINNE PÅ:

- www.lovdatab.no
- www.udir.no
- www.nfk.no/tjenester/utdanning
- www.utdanning.no
- www.lo.no
- www.nav.no

KONTAKTINFORMASJON ELEV- OG LÆRLINGOMBUDET:

Telefon:

75 65 04 86

Epost:

elevombudet@nfk.no

Besøksadresse:

Fylkeshuset
Fylkesordførers kontor 4. etg
Prinsens gate 100
8048 Bodø

Besøk ombudet på facebook:

www.facebook.com/ombudet

Mer om elev- og lærlingombudet finner du på ombudets hjemmeside:

www.nfk.no/elevombudet

